

II. správa SNB
Analytický odbor

č.j.: CB:0077/107/03-89

V Praze dne 31.5.1989

Výtisk č.: 2

Přílohy: 8/13

Denní situační zpráva č. 107/89 ze dne 31.5.1989

K bodu 2 a) : viz příloha č. 1 a 4

K bodu 2b) : viz příloha č. 2, 5, 6 a 7

K bodu 3 : viz příloha č. 3

K bodu 4 : viz příloha č. 8

Vyhotovena 4x Fotokopie:

č. 1 - OAI VOS

č. 2 - DOMO

č. 3 - I. Zničeno

č. 4 - Zničeno

č. 5 - Zničeno

Náčelník II. správy SNB

plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

172

Příloha č. 1.

K Čj.:CB-0077/107/03-89

K bodu 2 a)

Rozdělovník č. 1.

Edward LUCAS, dopisovatel britské tiskové agentury THE SUNDAY TIMES, připravuje reportáž o vyhoštění britských diplomatů z ČSSR. V této souvislosti hovořil dne 26.5.1989 s velvyslaneckým radou ZÚ Velké Británie v Praze Johnem Mac GREGOREM, se kterým si ujasňoval, že britská strana vyhostila II. tajemníka, dva III. tajemníky a jednoho atašé. Na druhé straně na ZÚ v Československu přišli o dva I. tajemníky, jednoho třetího tajemníka a jednoho ze sféry byznysu, nikoliv však z obchodního oddělení. Mac GREGOR usuzuje, že čs. strana chtěla dodržet zásadu "osobu za osobu", přičemž obchodník byl více méně do počtu. Mac GREGOR považuje vyhoštění tajemníků ze ZÚ Velké Británie za symbolické gesto, protože tito lidé budou okamžitě nahrazeni. Na druhé straně čs. pracovníci ze ZÚ ČSSR v Londýně nebudou ihned nahrazeni. Domnívá se, že čs. strana nebude vyhošťování dále stupňovat, chtěla jen ukázat, že umí oplácet.

Mac GREGOR se domnívá, že čs. strana při výběru vycházela z toho, že první dvě osoby / TODD a HOLLAND / měly neustále co do činění s disidenty, což je v Československu citlivé místo. Je přesvědčen, že na stejném podkladě při první příležitosti vyhostí Boba NORMANA / ZÚ USA /, protože ZÚ USA a Velké Británie jsou jediné ambasády, které v oblasti disidentů skutečně něco významného dělají.

Podle Mac GREGORA bude vyhoštění britských diplomatů na ZÚ v Praze pro začátek znatelné, protože zde nebudou Britové ovládající češtinu. Nyní je na ambasádě Michael HADDOCK / II. tajemník pro obchodní záležitosti /, který velmi dobře ovládá ruštinu a tedy i češtinu. Mac GREGOR končí diplomatickou misi v Československu konce letošního roku a doufá, že do 6 měsíců budou na ZÚ v Praze dvě osoby, které česky umějí. Tedy

na 6 měsíců bude jejich "pohyb v češtině" silně omezen. Na otázku LUCASE, jak se incident odrazí v čs. - britských vztazích, odmítl Mac GREGOR odpovědět. Celkově hodnotí celou událost tak, že byla prováděna v těsné součinnosti se SSSR, kde byla také oplacena "hlava za hlavu". Poukázal na to, že Britové vždy vyhošťují výhradně za špionáž, z jiných důvodů nikoliv, a vždy to také otevřeně říkají. Nepochybuje o tom, že Britové v politické oblasti přijmou přísná opatření, ale je těžké říci předem, o jaká se bude konkrétně jednat.

Vyhoštění jednoho ze 6 britských podnikatelů / BROOKS, zástupce fy SHELL / Brity velmi pobouřilo a Mac GREGOR je přesvědčen, že budou z jejich strany provedena reciproční opatření.

K připravované reportáži Mac GREGOR LUCASOVI sdělil, že zde musí být zdůrazněno, že všichni pracovníci ZÚ Velké Británie v Praze jsou pobouřeni tím, že byl vyhoštěn úspěšný britský podnikatel, který v ČSSR působil necelé dva roky, a který se podílel na důležitých čs. britských jednáních.

Poznatek byl získán dne 26.5.1989 Pramenem č. 2, je pravdivý a je možno jej využít pouze v informačním toku FMV. Jsou realizována opatření k získání poznatků o dalších ev. krocích britské strany v uvedené věci.

A7 3. odb.

ARCHIV BEZPEČNOSTI
Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 12. 2005 Sb.

Příloha č. 2.

k Čj.:CB-0077/107/03-89

K bodu 2 b)

Rozdělovník č. 1.

Dne 24.5.1989 na další pravidelné schůzce skupiny tzv. exkomunistů v bytě Rudolfa SLÁNSKÉHO, které se mimo jmenovaného zúčastnili JIČÍNSKÝ, KADLEC, HÜBL, URBAN, ŠAMALÍK, ŠILHÁN, ŠIMON, KADLECOVÁ, KOLMISTR, L. KOHOUT, Miloš HÁJEK, BRABEC, ŠTERN, ZEMAN, HANZELKA a MLYNEK z Bánské Bystrice, byly přítomným k dispozici DIALOG č. 3 a Sdělení přípravného výboru klubu OBRODA č. 2, ve kterém je podávána zpráva o jednání na ÚV KSČ a jsou zde vyjádřena stanoviska OBRODY, včetně požadavků vůči stranickému vedení a vztahu k ostatním iniciativám.

Ve stanoviscích OBRODY je vyjádřena podpora přestavbě čs. státního a společenského uspořádání na základě švrchovaných národních zájmů, demokratických způsobů veřejného života a socialistického pojetí práce a rozdělování hmotných i duchovních statků. Rovněž je zde konstatováno, že přestavba potřebuje ucelenou programovou koncepci, kterou zatím postrádá. Specifiku našich tradic a zvláštností je třeba v pojetí přestavby plně uplatňovat, avšak nestavět ji do protikladu se závěry nového socialistického myšlení. O těchto procesech a zkušenostech je potřeba daleko otevřeněji a úplněji informovat naši veřejnost.

V dalším textu je uváděno, že v naší přestavbě jsou zvlášť cenné a poučné vědecké analýzy celého období socialistického vývoje od r. 1945 a proto je nutno úplně odhalit všechny projevy stalinismu v teorii a praxi, což je jednou ze základních podmínek nezbytnosti přestavby. Za nedílnou součást demokratického a humanitního dědictví československého socialismu je považována antistalinská základna obrodného procesu 60. let, zejména programové úsilí pokrokových sil společnosti v roce 1968.

Dále jsou předloženy požadavky přehodnocení internacionálního zásahu.

724

spojeneckých vojsk v r. 1968, odčinění důsledků tohoto intervenčního zásahu, revize "Poučení z krizového vývoje" a zastavení kampaně pomlouvačného osočování reformátorů z 60. let.

Rovněž je napadána vedoucí úloha KSČ, která je v podmínkách přestavby hodnocena jako anachronismus a brzda vývoje. V závěru jsou přeloženy požadavky na plnoprávnost všech nově vznikajících občanských seskupení, nezávislých iniciativ, klubů a jiných sdružení. Mezi občanské iniciativy se počítá i OBRODA, která chce být platným partnerem a oponentem ostatním neformálním sdružením stejně jako oficiálním strukturám.

Rozšířený přípravný výbor posoudil stav prací na programových tézích klubu a považuje za reálné je dokončit ještě v 1. pololetí 1989 a předložit je členům a přátelům klubu k diskuzi. Na červen 1989 se rozhodl vlast shromáždění členů a všech přátel klubu OBRODA.

Poznatek byl získán dne 26.5.1989 Pramenem č. 1 a je hodnocen jako pravdivý. Je možno jej využít v informačním toku FMV. K uskupení OBRODA jsou realizována příslušná opatření dle plánu AOR.

A7 10. odb.

ARCHIV BEZPEČNOSTI
Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1.1.2000 podle ustanovení § 103 odst. 1 Sb.

775

Příloha č. 3.

K Čj.:CB-0077/107/03-89

K bodu 3)

Rozdělovník č. 1.

V únoru 1989 byl podepsán vazbový obchod mezi GŘ Mlékárenský průmysl Praha, a.s. KOOSPOL Praha a rakouskou firmou ALTEC na vývoz odstředěného sušeného mléka / SOM /, proti dovozu krmné směsi SOJMO. Při uzavírání kontraktu nebyla dosažena optimální cena výrobku jak při vývozu, tak i dovozu. Vývozní cena SOM byla stanovena na 1.320,- USD/t přes skutečnost, že na světovém trhu má vzrůstající tendenci / v průměru 1.500,- USD/t /. Vývozní kontrakt byl podepsán na 4 000 tun SOM s výhledem na vývoz dalších 4 000 tun.

Rovněž při stanovení dovozní ceny SOJMO, která byla stanovena na 780,- USD/t, byly při nabídkovém řízení dosahovány ceny v rozmezí 560 - 695,- USD/t FCO hranice ČSSR. V průběhu potravinářského veletrhu SALIMA 89 v Brně NSR fa Kurt A. BECHER dokonce nabízela cenu 525,-. USD/t FCO hranice ČSSR.

Vedením a.s. KOOSPOL bylo rozhodnuto, že po vývozu 2.000 tun SOM a dovozu stejného množství SOJMO, odstoupí KOOSPOL od dalšího plnění sjednaného kontraktu i s možností rizika vymáhání penále od fy ALTEC. KOOSPOL však předpokládá, že fy ALTEC nebude penále v tomto případě uplatňovat vzhledem k dalším obchodním případům mezi KOOSPOLEM a fy ALTEC.

Poznatek byl zpracován v rámci rozborové zprávy z údajů od února 1989 do současné doby. Poznatky byly získány Pramenem č. 1 a 3 a je možno je využít v informačním toku FMV.

Jsou realizována opatření k získání dokumentace postupu v obchodním případě s cílem prokázání úmyslného poškozování čs. národního hospodářství.

Rozbor AO z podkladů 6. odd.

Příloha č. 4.

K Čj.:CB-0077/107/03-89

K bodu 2 a)

Rozdělovník č. 1.

I. tajemník ZÚ Velké Británie v Praze Damian TODD hodnotil své vyhoštění z ČSSR jako brzdu ve vzájemných vztazích mezi ČSSR a Velkou Británií. Britská strana počítala s reciprocitou za opatření v Londýně, nepočítala však s tím, že FMZV vyhostí jeho, jako třetí osobu v hierarchii ZÚ a HOLLANDovou, jejíž styky na představitele vnitřního protivníka jsou určitým prvkem rozvíjející se demokracie v ČSSR.

TODD sám je vzniklou situací velice zklamán, neboť jeho dlouholetá příprava na pobyt v ČSSR vyšla naprázdno. Celkově hodnotí vyhoštění jako snahu čs. strany omezit politickou činnost pracovníků ZÚ Velké Británie v Praze. Zejména vzhledem k té skutečnosti, že on i HOLLANDová ovládají aktivně český jazyk.

Před koncem pobytu 7. nebo 8.6.1989 bude TODD ve svém bydlišti pořádat zahradní párty na rozloučenou.

Poznatek byl získán dne 30.5.1989 Pramenem č. / styk / z prostředí ZÚ MLR v Praze. Je zajímavé, že TODD své názory na vyhoštění publikoval v budově maďarského ZÚ. Informaci je možno využít v informačním toku.

A7 3. odb.

Příloha č. 5.

K č.j.: CB -0077/107/03-89

K bodu 2 b)

Rozdělovník č. 1.

Dne 15.5.1989 se v restauraci Formanka v Praze 1 konala schůzka vyloučených členů KSČ, které se zúčastnili Bohumil ŠIMON, ČECHLOVSKÝ, Vladimír MUSIL, Josef STEHLÍK, Miloslav MIKA, Stanislav FORST, SEIDL a několik dalších dosud neustanovených osob.

Předmětem jednání bylo především hodnocení návštěvy s. JAKEŠE v SSSR. SEIDL se ŠIMONEM uváděli, že z Moskvy přišly podrobnější zprávy o postoji s. JAKEŠE a stanoviscích s. GORBAČOVA při jejich jednání. Smyslem cesty do SSSR nebylo pouze jednání o hospodářských otázkách, ale na žádost s. JAKEŠE se hovořilo i o roku 1968. Sovětský svaz je v této otázce pod tlakem Západu a i s ohledem, že chce řešit základní otázky vztahů mezi socialistickými státy, uvažuje o konečném stanovisku k roku 1968 v ČSSR a také potřebuje formulovat stanovisko k roku 1956 v Maďarsku, protože má tam dojít k rehabilitaci Imre NAGYHO.

Na základě těchto zpráv se prý s. JAKEŠ vyslovil proti takovým krokům s tím, že čs. vedení strany nemůže v současné době ustoupit tlaku veřejnosti, neboť se jedná o osud strany, která by takovým krokem byla bezprostředně ohrožena. V takové situaci by hrozilo nebezpečí občanské války, protože potencionální odpor proti straně se začíná vyjadřovat ve veřejných akcích. Strana není na přehodnocení roku 1968 a z toho hrozící vznik nekontrolovatelné situace dosud připravena, a proto je svolán urychleně XVIII.sjezd KSČ, aby strana mohla, k těmto otázkám vystoupit a to současně s jasnou koncepcí a programem.

S. GORBAČOV se problémem Československa údajně necítí natolik tísněn, aby ještě nějakou dobu se stanoviskem nepočkal. Nechce riskovat

konflikt v Československu. Vyslovil prý názor, že za těchto podmínek je možné počkat a nechat současné čs. vedení, ať připraví sjezd. Dále však už čekat nebude možné.

Vycházeje z těchto informací byl zejména ze strany Bohumila ŠIMONA prosazován názor, že je nutno postupovat tak, aby se vyloučení členové KSČ orientovali na získání spojenců v oficiální struktuře strany. Představu konfliktu nelze přijmout a tím méně pro takový konflikt připravovat podmínky. Naopak je nutné daleko více působit koncepčním a programovým způsobem, v němž by se sice odrazila jednoznačná kritika a oddělení se od současné praxe vedení strany, ale nebránilo by to možnosti připojení lidí v dané struktuře moci.

Ke kritice nečinnosti Klubu OBRODA uvedl STEHLÍK, že po posledním jednání na ÚV KSČ, kde vládl zcela jiný tón než dříve, bylo rozhodnuto o svolání plenární schůze OBRODY v polovině června a OBRODA se tam bude prezentovat veřejně. K zajištění prostoru pro 100-150 lidí bylo řečeno, že došlo k jednání se zástupci sovětských organizací /APN, Dům sovětské vědy i SČSP/, kteří přislíbili, že by pro takové jednání nějaký prostor uvolnili. V úvahu přichází i to, že tyto organizace by mohly poskytnout prostor třeba i bezplatně a že by se věc odehrála pod určitou neformální sovětskou záštitou.

Poznatky byly získány dne 24.5.1989 Pramenem č. 1 a jsou hodnoceny jako seriózně přenesené. Je možno je využít pouze v informačním toku FMV.

K OBRODĚ jsou realizována opatření dle plánu AOR.

A7

10. oclb.

Príloha č. 6

K č.j.: CB-0077/107/03-89

K bodu 2 b)

Rozdělovník č. 1

Dne 11.5.1989 se Miloš HÁJEK setkal s dalšími dvěma osobami (zatím neustanoveny) z prostředí skupiny tzv. exkomunistů. Při tomto setkání hodnotil poslední jednání pracovníků ÚV KSČ (ss. BOUCHAL a CIHLÁŘ) se zástupci OBRODY MENCLEM, KOLMISTREM a KABRNOU. Z celkového průběhu několikahodinové diskuse považuje HÁJEK za podstatné to, že s. BOUCHAL se m.j. vyjádřil, že ne všechny neformální skupiny jsou nelegální a že ÚV KSČ má zájem o sblížení s některými iniciativami. Současně poukázal na skutečnost, že nová právní úprava poskytne více prostoru pro činnost neformálních skupin. Při konzultaci otázek souvisejících s další činností OBRODY a dotazů zástupců OBRODY jaké mohou dostat ze strany ÚV KSČ záruky, bylo dle vyjádření HÁJKA s. BOUCHALEM sděleno, že pokud bude StB členům OBRODY bránit v jejich činnosti, mají se ozvat přímo jemu. Dále s. BOUCHAL uvedl, že informace, které dostávají od StB, neodrážejí skutečnou situaci.

Velká pozornost byla dle HÁJKA věnována otázce jejich opětovného vstoupení do strany, kdy bylo současně poukazováno na novou pasáž ve stanovách, že lidé kteří již dříve ve straně byli a mají zkušenosti ze stranické práce, mohou být opětovně přijati do KSČ, aniž by prošli kandidátskou lhůtou.

Za podstatné považuje HÁJEK, že jim bylo ze strany pracovníků ÚV KSČ řečeno že o jejich požadavcích rozhodne předsednictvo ÚV a o registraci OBRODY rozhodnou až poté co budou znát jejich nový program. Dojem zástupců OBRODY i dalších iniciativ je ten, že s. JAKEŠ dostal v průběhu poslední návštěvy v Moskvě pokyn od s. GORBAČOVA, aby více "otevřel proces demokratizace" a dostal na svoji stranu vedení iniciativ. Podle názoru HÁJKA půjde vedení

strany o to, aby získalo čas pro stanovení další taktiky.

Poznatek byl získán dne 11.5. 1989 Pramenem č. 2 a v případě jeho využití mimo resort FMV je nutné dbát na to, aby nedošlo k ohrožení Pramene.

A7 10. odb.

ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK
Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 podle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

██████████
Příloha č.7

K č.j.: CB-0077/107/03-89

K bodu 2 b)

Rozdělovník č. 1

Dne 28.5.1988 odeslali představitelé čs. opozičních hnutí petici rakouské spolkové vládě, spolkovému kancléři, ČNR, prezidentu a vládě ČSSR. V petici žádají rakouské představitele, aby přiměli čs. vládu zveřejňovat veškeré údaje k čs. atomovému programu, týkající se ukládání jaderného odpadu, zabezpečení elektráren, přehodnocení další výstavby JE Temelín a Mochovce. Rovněž žádají rakouskou stranu, aby neodkladně a s využitím všech mezistátních, správních a diplomatických možností žádala od čs. vlády splnění všech uvedených požadavků .

Petici podepsali představitelé 9 organizací , z toho 3 rakouských (CH-77, Ekologická společnost, Ekobulletin, NMS, HOS, KPP). Za správnost ručí Ivan DEJMAL z Prahy 7.

Poznatek byl získán dne 30.5.1989 Pramenem č. 1 a lze jej využít pouze v informačním toku FMV.

A7 2. odb.

Příloha č. 8

K č.j.: CB-0077/107/03-89

K bodu 4

Rozdělovník č. 1

Představitelé Pravoslavné církve v SSSR a v ČSSR hodnotí jednání lidových poslanců SSSR v Moskvě jako velký humbuk. Toto jejich hodnocení je zdůvodňováno tím, že M. GORBAČOV a jeho lidé byli zvoleni do všech klíčových funkcí jak sjezdu, tak i ostatních státních a politických orgánů. Přestavba se prakticky nedotkla armády, milice a KGB, kde byli navenek provedeny kosmetické změny. Naopak v současné době je např. celní odbavení mezi SSSR a ostatními státy daleko tvrdší, což značí větší kontrolu nad vlivy zvenčí. V SSSR jde hlavně o pozvednutí ekonomické úrovně, k čemuž má sloužit i určitá demokratizační změna. Dle názoru církevních kruhů jsou však hlavní mocenské složky připraveny k účinnému zásahu v případě, že demokratizační proces SSSR přeroste určité meze.

Z novinářského prostředí v ČSSR byl získán názor, že současná vnitropolitická situace SSSR je nejhorší za posledních 40 let. Pozice generálního tajemníka ÚV KSSS není tak jistá, jak byla uváděna do poslední doby. Nelze vyloučit, že celá tato záležitost může přerůst v "palácový" převrat, kdy celou situaci převezme vojenská klika. Tzv. starým komunistům zřejmě současná vnitropolitická situace v SSSR dělá určité osobní problémy z pohledu jejich minulé aktivní činnosti. Jmenování místopředsedy nejvyššího Sovětu SSSR s. LUKJANOVA je určitým tahem politické frakce vůči lidovým poslancům. Pokud se vnitropolitická situace jako je v SSSR v současné době dostane do ČSSR bude zajímavé její řešení z pohledu ÚV KSČ, kde jsou stále názorové rozpory. Nelze vyloučit, že někteří členové ÚV KSČ odstoupí ze svých funkcí z důvodu toho, že celá otázka věci není řešena dle jejich programu

a tím se zbaví určité odpovědnosti za vývoj ve státě a společnosti.

Z prostředí pracovníků Státní správy při ÚPV ČSSR bylo získáno hodnocení, že dodatečné zvolení s. LUKJANOVA za hlavního tajemníka Sovětu bylo velmi důležité pro další průběh přestavby v SSSR. LUKJANOV je hodnocen jako rozumný státník, který nedopustí žádnou anarchii. Toto se již nedá říci o s. JELCINOVĚ, který je hodnocen jako typ "Herostrata", tzn. za každou cenu se rychle prosadit. Je oceňována taktika s. GORBAČOVA, který nechal křiklouny vykřičet a opětovně LUKJANOVA prosadil. Jeho zvolení do funkce je velmi důležité, neboť v případě nepřítomnosti s. GORBAČOVA může rozhodovat o nejzávažnějších vnitřních otázkách.

Ohlasy byly získány 29. a 30.5.1989 Prameny č. 1 a je možno je využít v informačním toku FMV.

A7 1 a 3. odb.